

jest opět souhrnem několika jedinců a má dost práce administrativní.

Tyhle věci jsou však důležité, co se zmešká nyní, nespraví se ani za 10 let.

Ustanovte pro každý blok otázek speciální komisi! Třeba jednu pro soudní komisařství, jednu pro otázky finanční a jednu pro agendu smluvní. Vybavte ji řádnou plnou mocí, dejte jí materiál, dosti a včas!

Čísla a fakta! Budou vám vytykáti snad chyby, které se staly v těchto oborech notářům. Můžete uvést jiné, početnější a horší, které se staly tím, že byl volen postup proti notářům!

Komise nemusí být četná — stačí 3 lidé a nějaký náhradník. Musí být ale specialisováni. A musí mít materiál, ten jim dodáte vy. — A musí mít chuť bojovat!

Celá věc by snad nebyla příliš těžká. Snad by se vyhrála polovina, snad čtvrtina požadavků. I to by byl zisk! Ani ne tak materiální, jako morální, posílá těm jednotlivcům na odříznutých okresích, vědomí, že nejsou jen docela sami na světě.

Je třeba jen maličkostí: sebrání materiálu — kterého má dost každý jednotlivec — zřídit ony výbory, způsobit, aby pracovaly a bojovaly...

Nebo — jsou snad už i takové maličkosti nedosažitelné?

Pak ovšem — perpetuum silentium...

Ať nám nepovolí změnu výmínečné dědické přihlášky na bezvýmínečnou, ať nám vytykají, že jsme neprojednali »usedlost střední velikosti«, v případě, kde soud před projednáním schválil rozprodej, ať nám vytykají, že nemáme práva prohlásit testament ani tehdy, kdy by to směl dle zákona učinit soudní sluha — ať nás pokutují za to, že nebyly ohlášeny cizí listiny, kde jsme pouze legalisovali podpis, ať nám povolují sepisování listin, vyžadujících formy spisu notářského ve formě listin obyčejných, jejich knihovní vklady — a dokonce polooficiální poučování o tom, že to může být — a že je to tak lépe — ať!

My to všechno sneseme, neboť je to stále ještě lehčí, než se bránit.

Doc. Dr. František Vážný:

O hlavních rozdílech ustanovení občanského a obchodního zákona o tržové smlouvě.

(Pokrač.)

Podotknouti sluší, že francouzský obch. zák., nehledě k čl. 109, blíže neupravuje tržovou smlouvu obchodní.

Podle italského obchodního zákona (codice di commercio) je tržová smlouva obchodem za podmíněk čl. 3, č. 1, 2, 3: 1. koupě potravin nebo zboží za účelem prodeje buď v původ. stavu nebo po přepracování nebo za účelem pronájmu, jakož i koupě za účelem prodeje státních papírů a jiných obchodních cených papírů; 2. prodej potravin nebo zboží, jakož i prve uvedených papírů, jestliže jejich opatření se stalo za účelem prodeje; 3. koupě nebo prodej n e m o v i t ý c h s t a t k ů, stal-li se v zjištěném úmyslu. Jak vidno, je podle italského práva obchodního také tržová smlouva, jejíž předmětem je nemovitost, za uvedených pod-

mínek obchodem (srov. k tomu Bolaffio-Vivante, Codice di commercio comentato, I. díl str. 202; podotknouti sluší, že také ve francouzské doktríně právní se po různu zastává, že i nemovitosti mohou býti předmětem obchodní tržové smlouvy; toho názoru jsou jmenovitě Beslay, Garsonnet; opačného názoru je jmenovitě Lyon-Caën & Renault, Locré a j.).

Švýcarské právo nezná, jak uvedeno, zvláštní obchodněprávní tržové smlouvy. Není tu proto diagnostických či kolisních norem po způsobu shora uvedených zákonů.

III. Pokud se týká nastínění vzájemného poměru mezi normami občanského zákona, vztahujícími se k tržové smlouvě a obdobnými normami obchodního zákona, pokud se týče vytčení hlavních rozdílů mezi těmito normami, je doporučitelno systematicky věc nastíniti tím způsobem, že budeme vycházeti z tržové smlouvy občanskoprávní jakožto základu (jak níže uvedeme, buduje i obchodní zákon, pokud jde o pojmové či základní normy o tržové smlouvě, na občanském zákoně) a při vylíčení jednotlivostí, týkajících se této smlouvy, naznačíme v ustanoveních obou zákonů.

Neboť, jak z následujících čísel vidno, mají ustanovení obchodního zákona o tržové smlouvě ráz jen fragmentárních ustanovení, upravujících jenom jednotlivosti právního poměru, vzešlého sjednáním tržové smlouvy a neupravují systematicky tuto materii; srov. Staub-Pisko, Kommentar z. österr. Handelsgesetzbuch k čl. 337. (Vzhledem k uvedenému je při chystané reformě občanského a obchodního zákona doporučitelno postupovati při revisních pracích vůbec a speciálně v dané věci pokud možno paralelně, tím spíše, že nový občanský zákon, speciálně v této partii, má býti vyšší měrou, než je tomu dosud, »komercialisován«, takže v některých směrech přejme zásady platného obchodního zákona; srov. ještě níže.)

Pojem i definici tržové smlouvy obsahuje toliko občanský zákon (§ 1053 obč. zák., dle něhož tržovou smlouvou přenechávají se — scil. dávají do vlastnictví, nikoli snad jen přenechávají do užívání — věci za určitý peníz). Obchodní zákon nestanoví zvláštní definice tržové smlouvy i vychází z pojmového určení tržové smlouvy ve smyslu cit. ustanovení občanského zákona. Není tržovou smlouvou ve smyslu cit. ustanovení a tudíž není ani obchodněprávní tržovou smlouvou²⁾ jmenovitě: 1. Smlouva směnná ve smyslu § 1045 obč. zák., kterou se přenechává věc za jinou věc. Je-li při přenechání jedné věci vzájemným protiplněním jiná věc a peníze, platí podle § 1055 obč. zák., že se taková smlouva považuje za tržovou smlouvu nebo za směnnou smlouvu, činí-li cena v penězích více neb alespoň stejně tolik, co obecná cena dané věci (podle § 338 slov. obch. zák. platí smlouva v případě posléz uvedené alternativy za směnu); kdežto pokud jde o občanský zákon, nemá rozlišování směny od koupě praktického významu, neplatí to ve příčině rozlišo-

²⁾ Tyto smlouvy mohou ovšem býti obchody, arci jinakými, než obchodní tržová smlouva, vyhovují-li jinak podmínkám, stanoveným obchodním zákonem pro obchody (na př. opatření věci směnou za jinou věc s úmyslem opatřenou věc dále zeiziti je absolutním obchodem podle čl. 271, č. 1); neplatí však na tyto smlouvy, i když jsou obchody, normy, jež stanoví čl. 337—359 (na př. na směnu, i když je obchodem, nevztahují se speciální ustanovení obch. zák. o správě při tržové smlouvě).

vání směny od koupi dle obch. zák. (srov. na př. ust. o správě).

2. Smlouva, při které objednatel nějaké věci tomu, kdo předsevzal za úplatu zpracování této věci, dodá látku; tuto smlouvu sluší v pochybnosti považovati za smlouvu o dílo. Dodá-li však tuto látku pro zhotovení věci objednaný (zhotovitel díla) sám, sluší v pochybnosti takovou smlouvu považovati za trhovou smlouvu; § 1116 obch. zák., který však nelze vykládati doslovně a sluší věc posuzovati s hlediska vnitřního rozdílu mezi oběma smlouvami; srov. k tomu Krčmář, Právo obligační, str. 218.

3. Koupě budoucích užitků za úhrnnou cenu, aniž je množství ba i existence těchto užitků určitá; to je smlouva odvážná (aleatorní) ve smyslu § 1276 »emptio spei« — a contr. smlouvy určitého množství budoucích užitků za poměrnou cenu, což je dle § 1275 řádnou trhovou smlouvou »emptio rei speratae«.

4. Smlouva vetešnická či příkaz k prodeji (contractus aestimatorius), o které ustanovují §§ 1086—1088, a jež je »zvláštním typem smlouvy pohybujícím se mezi mandátem a trhovou smlouvou« (Sedláček, Právo obligační, část zvláštní, str. 83, Cannstein, Handelsrecht, II. díl, str. 101 a násl.).

Pod smlouvou trhovou patří podle našeho práva smlouva dodávací (»Lieferungsvertrag«); ustanovení čl. 338 obch. zák. sluší považovati za zbytečné (srov. Hermann-Otavský, O obchodech podle IV. knihy obch. zák. str. 73, ze starších autorů Pollitzer, Handelsrecht, str. 623; totéž platí pro obor něm. práva obchodního (srov. Staub-Könige, Kommentar 3. H. k § 373 něm. obch. zák.).

O bližších náležitostech esencialií tržové smlouvy obsahuje základní ustanovení občanský zákon; obchodní zákon pouze v některých směrech předpisů ty modifikuje. Tržová smlouva jest podle definice obč. zák. smlouva, kterou se přenechává jinému věc za určitou částku peněz.

Předmětem tržové smlouvy může být věc (nikoli jednání), ať již hmotná nebo nehmotná; jmenovitě i pohledávky a práva nehmotná mohou být předmětem tržové smlouvy. Podle občanského práva mohou být nemovitosti stejně jako movité věci předmětem tržové smlouvy. Naproti tomu předmětem tržové smlouvy obchodněprávní mohou být — vzhledem k ustanovení čl. 277 obch. zák. — toliko movitosti. Jinakého rozdílu, pokud jde o předmět tržové smlouvy, mezi občanskoprávní a obchodněprávní trhovou smlouvou není. Většina spisovatelů sice obmezuje obchodněprávní trhovou smlouvu požadavkem, aby její předmět byl zbožím ve smyslu obchodním, tedy jmenovitě pokud se týká pohledávek, aby byly reprezentovány cenným papírem, což sice dá se dovodit z pozitivních ustanovení obch. zák., jež se po výtce zabývají případy tržové smlouvy, jejíž předmětem jest »zboží«, ale s druhé strany lze tvrditi, že též z pozitivních ustanovení obch. zák. nelze podobného obmezení vyvoditi (srov. výše).

Vzhledem k tomu, že normy občanského práva, vztahující se na koupi nemovitostí, nelze vůbec na obchodněprávní trhovou smlouvu vztahovati, netřeba v této souvislosti se jimi zabývati. Okolnost, zda předmětem tržové smlouvy je věc hmotná či nehmotná, má význam při solučním jednání; o tom srov. níže. Stran případů: emptio spei a rei speratae zmíněných

v části první tohoto oddílu, není rozdílů mezi oběma druhy tržové smlouvy.

Cena tržová musí pozůstávati v penězích (o případech, kdy pozůstává částí v penězích, srov. výše).

Cena tržová musí být určitá; tak výslovně stanoví § 1053 obch. zák., kteréžto ustanovení, jak správně Sedláček (v cit. spise str. 67) uvádí, je jen aplikací zásady § 869. Uvedené ustanovení obch. zák. stejně jako další §§ 1056—1057 o určení ceny tržové třetí osobou a § 1058, obsahující speciální vykládací pravidlo, jsou sice dána jen pro občanskoprávní trhovou smlouvu, ale platí nesporně i pro trhovou smlouvu obchodněprávní; podotknouti sluší, že ust. § 1059, jednající o zákonnosti ceny tržové a stanovící zvláštní sankci pro překročení maximální ceny (taxy), neodnímá — samo o sobě — platnost smlouvy, odporující taxované ceně tržové i stanoví jen náhradu kupujícímu z důvodu překročení taxy prodávajícím (srov. k tomu důvodovou zprávu k návrhu subkomitétu na příslušné ustanovení — Weiss, str. 85); ustanovení to nelze obmezovati jen na trhovou smlouvu občanskoprávní.

Obchodní zákon stanoví zvláštní vykládací pravidla stran určení ceny tržové, a to především v čl. 352, dle něhož jest v případě, že se kupní cena stanoví podle váhy zboží, v nedostatku zvláštní úmluvy nebo obchodního obyčeje³⁾ v místě odevzdání srážeti váhu obalu, t. zv. táru, tudíž stanoviti cenu tržní podle ryzí váhy, t. zv. netta, nikoli tedy podle hrubé váhy, t. zv. brutta; týž článek stanoví dále, že rozhoduje smlouva nebo obchodní obyčej o tom, zda a v jaké výši lze váhu táry sraziti určitou sazbou nebo poměrem — na místě přesného vyšetření konkrétního stavu — a dále možno-li započísti ve prospěch kupujícího tak zv. přívažek, t. j. ve prospěch kupujícího přičísti k čisté váze (bez zvláštního hodnocení v ceně), nebo opačně odečísti od čisté váhy a příslušné tržní ceny náhradu za poškozenej nebo zničené části, tak zv. refakcii (posléz uvedené platí speciálně pro určité druhy zboží, ku př. kávu, indigo a pod.; srov. Staub-Pisko, Kommentar k čl. 352). Dále obsahuje čl. 353 obch. zák. vykládací pravidlo ve příčině stanovení ceny tržní nebo bursovní: jest jí v pochybnosti běžná cena doby a místa plnění — a to dle převážného mínění místa plnění podatelova⁴⁾ — vyšetřená podle zvláštních místních zařízení; v nedostatku toho vyšetření nebo při prokázanej jeho nesprávnosti jest jí střední cena, dovozená srovnáním tržových smluv, učiněných v době a místě plnění. Občanský zákon má v uvedeném směru vykládací pravidla toliko ve příčině stanovení řádné tržní ceny v § 1058, věta 2; cena tržní podle tohoto ustanovení jest širší pojem než cena bursovní (Sedláček, cit. spis, str. 68). Okolnost, že obch. zák. dalších, v úvahu přicházejících ustanovení nemá, lze vysvětliti tím, že v době jeho vzniku nebylo podobných zvyklostí ani určitého názoru o věci (o otázce nákladů z tržové smlouvy, na kterou se uvedený zjev rovněž vztahuje, srov. níže).

V této souvislosti třeba uvěsti, že obch. zák. v § 1060 nadbytečně stanoví, že ustanovení o zkrácení

³⁾ »Obchodním obyčejem« sluší tu rozuměti nikoli pouze obchodní obyčej ve smyslu právního pramene (čl. 1 obch. zák.), nýbrž i obchodní zvyklosti (usance); srov. Hermann-Otavský v komentovaném obch. zák. k čl. 352.

⁴⁾ Srov. Hermann-Otavský, O obchodech podle IV. knihy obch. zák., str. 79.

nad polovinu ceny — §§ 934 a 935 obč. zák. — platí i při tržové smlouvě a že platí i tehdy, jestliže cenu určila osoba třetí; osnova obč. zák. důvodně upouští od tohoto zcela zbytečného předpisu. Pro obchodně-právní tržovou smlouvu *laesio enormis* neplatí (čl. 286 obch. zák.; srov. však §§ 4 a 10 zákona o obchodech splátkových z r. 1896; slovenské obč. právo ustanovení o *laesio enormis* nemá).

Tržová smlouva podle obč. zák. je konsensuální. K její perfekci stačí souhlasná vůle stran. Zvláštní formy, totiž zřízení notářského aktu, je zapotřebí (podle § 1, lit. b zákona z 25. června 1871, č. 76 ř. z.) toliko při tržové smlouvě, sjednané mezi manžely. Uvedené o neformálnosti tržové smlouvy platí i pro tržovou smlouvu obchodněprávní, a to již podle všeobec. ustanovení čl. 317 obch. zák. (pokud jde o aplikaci cit. zák. z r. 1871 i na obchody, a spec. i na tržovou smlouvu obchodněprávní, řeší věc kladně jmenovitě Cannstein a to všeobecně, stran všech případů cit. zákonem dotčených, s jehož odůvodněním, že zákon ten, jako pozdější norma derogoval ust. čl. 317 obch. zák., však nelze souhlasiti vzhledem k tomu, že jde o normy, jednak platící pouze pro obchody, jednak o obchodech ničeho nestanovící —, spec. pak pro tržovou smlouvu obchodněprávní uzavřenou mezi manžely Staub-Pisko z důvodu, že ustanovení cit. zák. z r. 1871, jež je povahy materiální, nebylo dotčeno ust. čl. 317 o formě sjednání smluv. Podle Hermanna-Otavského třeba v otázce aplikace zák. z r. 1871 i na obchody uvážiti, zda forma notářského aktu má chrániti zájmy, jež převážují zájmy, sledované zásadou volnosti formy ve smyslu čl. 317 obch. zák.; srov. cit. spis »O obchodech«, str. 64. Podle našeho soudu je uvedený předpoklad dán při obchodně-právní tržové smlouvě, uzavírané mezi manžely.)

(Příště pokrač.)

Dr. Vavrouch:

Jazykové směrnice notářské.

Audiatur et altera pars.

(Pokračování.)

Oproti klasifikacím Dra Čulíka stavím následovně důkaz o zákonnosti svých jazykových směrnic.

Mé směrnice řeší (pominu-li drobnost s § 12. not. ř.) jen jazykovou stránku notářských listin.

Jazykový zákon a jazykové nařízení zformovaly styk úřadu a strany pro svou potřebu v jisté typy, při čemž pro každý z nich je stanoveno jiné právo jazykové. Pro notářskou činnost dle § 1. not. ř. mohou z těchto typů přijíti v úvahu jen

- »podání«
- »projednání«
- »vyřízení«.

Poněvadž pak jde o otázku, jak se mají sepisovati notářské listiny, bude vlastně rozhodujícím písemný tvar těchto typů, tudíž dle terminologie jazykového nařízení zápisy o nich (protokoly).

»Projednání« (§ 2. odst. 5. jaz. zák.) neb »jednání« (čl. 8., 9., 24., 37., 38. jaz. nař.) není v těchto právních předpisech definováno; dle přirozeného smyslu slov znamená ústní souvislou společníst úřadu a strany.

Jakým jazykem mají býti protokoly o menšinovém jednání sepisovány, řeší jazykové nařízení ve čl. 24. odst. 1. (odst. 2. téhož článku týká se případu výjimečného, když totiž jedná několik stran různého jazyka).

Tento první odstavec praví, že výpověď má býti do zápisu zapsána v jazyku vypovídající strany — mlčí však o tom, v jakém jazyku má býti zhotoven ostatní obsah protokolu (tedy jmenovitě úvodní a závěrečné formality). A tak se stala tato otázka velmi spornou.

Vysloven byl názor, že tato část protokolu má býti sepsána jazykem státním a odůvodňuje se to takto:

menšinové úřadování jest výjimkou, výjimky dlužno striktně vykládati. Proto platí všude, kde není menšinové úřadování výslovně dopuštěno, jazyk státní.

Proti tomuto názoru mám následující námitky:

stará interpretační řehole »*exceptiones sunt stricte interpretandae*« neznamená, že pro výjimky platí pouze výklad slovní. I výjimka jest právním pravidlem a platí proto pro ni všechny prostředky interpretační (§§ 6. a 7. obč. z.).

Nutno proto všestrannou interpretací dosah výjimky určit a pak ovšem za jejími hranicemi přiznat vládu zásady všeobecné.

In concreto poukazují na následující momenty, významné pro výklad odstavce prvního čl. 24. jaz. nař.:

1. menšinová výhoda § 2. odst. 2. jaz. zák. platí nejen pro písemný, ale i pro ústní styk (viz Dr. Weyr Právo Státní str. 345). Když při ústním styku je potřeba sepsat se stranou protokol o jejím přednesení, je tento protokol nutným doplňkem a tudíž integrující součástí tohoto ústního styku. Nebyla by straně dopřána plná míra jejího menšinového práva, kdyby se musela podrobiti, třeba jen částečně, jazyku nemenšinovému súčasťněním se na takovém protokolu a jeho podpisováním. Vedoucími myšlenkami jazykového zákona třeba vysvětlovati nejistá místa jazykových nařízení.

2. Když se přijímá celé znění písemného menšinového podání bez jakýchkoliv doplňků v jazyku státním, není věcného důvodu ku odmítání taktéž jen cele menšinově znějícího podání, kteréž strana zhotovila za pomoci úředníka protokolárně. (Čl. 3., 18. d jaz. nař.).

3. Kdyby bylo jazykové nařízení opravdu chtělo zavésti protokoly, jichž část má býti česká, část menšinová, tedy nápadnou novotu, pak by sotva bylo opomenulo takovou novinku výslovně do textu pojmuti a sotva by bylo se rozhodlo přenechatí řešení budoucím interpretačním sporům.

4. Kdyby měl odstavec první čl. 24. jaz. nař. míti ten smysl, že pouze prohlášení menšinové strany samé se má menšinově vepsati do protokolu, ostatně vyhotoveného v jazyku státním, pak by pro takovou myšlenku bylo stačilo úplně znění odstavce druhého samého a odstavec první by byl zbytečný. Ale právě existence prvního odstavce svědčí tomu, že týž má míti svůj osobitý smysl, odchylný od odstavce druhého. Ze srovnání obou odstavců plyne, že to, co takto osobitým, z druhého odstavce nevysvítajícím býti může, jest jen ona úřední část protokolu (hlavně formality). Poněvadž tato část dle odstavce 2. se píše jazykem státním, nemůže se ona v případech odst. 1. psáti tímtež jazykem, když se má lišit.

Závěr je tedy:

a) dle odstavce 1. celý protokol i se svými úvodními a závěrečnými formulkami se má psáti menšinově — čemuž slovné znění odstavce toho nijak nepřekáží;